КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«29» серпня 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕРИТОРІАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ

для студентів

галузь знань	**10 – Природничі науки**
спеціальність	**106 – Географія**
освітній рівень	**магістр**
освітня програма	**Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни	**вибіркова**
вибірковий блок	**Регіональний розвиток та регіональна економіка**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2023-2024**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**4**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**залік**

Викладач:

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.

КИЇВ – 2023

Розробник: Гнатюк Олексій Михайлович, *кандидат географічних наук, асистент кафедри економічної та соціальної географії*

ЗАТВЕРДЖЕНО
«13» червня 2023 р.
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____ професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 11 від «13» червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «28» квітня 2023 р.
Голова науково-методичної комісії _____ доцент Наталія КОРОГОДА
«28» квітня 2023 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів знань про територіальну ідентичність як один з ключових проявів просторової організації населення, вміння здійснювати дослідження територіальної ідентичності та враховувати фактор територіальної ідентичності при прийнятті та реалізації управлінських рішень у сфері міського та регіонального розвитку за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування курсів «Contemporary Debates in Human Geography», «Теорії просторової організації».
2. Знання теоретичних основ суспільної географії, загальної методології суспільно-географічних досліджень.
3. Володіння навичками пошуку суспільно-географічної інформації, нотування та реферування літературних і статистичних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: Розкриваються наукові підходи до визначення територіальної ідентичності, опису її структури, факторів, що визначають її формування; характеризуються аспекти впливу територіальної ідентичності на розвиток міст та регіонів, зокрема на економічні, соціокультурні, політичні та геополітичні процеси.

4. **Завдання** вивчення дисципліни націлені на:

оволодіння студентами актуальними знаннями про сутність територіальної ідентичності та ознайомлення з історією осмислення феномену територіальної ідентичності в рамках суспільної географії та суміжних наукових дисциплін (ЗК-2, СК-1);

формування у студентів здатності застосовувати знання про територіальну ідентичність під час виконання задач, що стосуються міського та регіонального розвитку і планування територій, зокрема для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів (ЗК-3, СК-2);

оволодіння студентами комплексом сучасних наукових методів дослідження територіальної ідентичності та її окремих складових (СК-10).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	**Результат навчання**			
1.1	Предмет, принципи та історію розвитку гуманістичної географії як наукового напрямку.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*	*Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік*	*8%*
1.2	Сутність територіальної ідентичності, її ієрархічну та просторову структуру, фактори формування.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*8%*
1.3	Методи дослідження територіальної ідентичності.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*8%*
1.4	Взаємозв'язок адміністративно-територіального устрою і територіальної ідентичності.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*8%*
1.5	Вплив територіальної ідентичності на суспільні процеси на різних просторових ієрархічних рівнях.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*8%*
1.6	Значення територіальної ідентичності для національної та місцевої політики пам'яті.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*8%*
2.1	Творчо застосовувати наукові методи для дослідження територіальної ідентичності та/або її впливу на суспільні процеси.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*	*Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік*	*12%*
2.2	Давати кількісну та якісну оцінку територіальної ідентичності для конкретної території / територіальної спільноти, та використовувати їх для прийняття аналітичних та управлінських рішень.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*12%*
2.3	Моделювати розвиток територіальної ідентичності в майбутньому, зокрема з урахуванням конкретних управлінських впливів або їх відсутності.	*Лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*12%*
3.1	**Комунікація:** вміння презентувати та аргументувати власну думку під час індивідуальної та групової роботи.	*Семінарські заняття*	*Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, залік*	*8%*
4.1	**Автономність та відповідальність:** вміння планувати та проводити наукові дослідження територіальної ідентичності; розуміння особистої відповідальності за наслідки застосування дослідницьких методів та реалізації управлінських рішень.	*Семінарські заняття*	*Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік*	*8%*

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / **Програмні результати навчання (назва)**	**1.1**	**1.2**	**1.3**	**1.4**	**1.5**	**1.6**	**2.1**	**2.2**	**2.3**	**3.1**	**4.1**
ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.		+	+	+	+	+	+	+	+		+
ПР14. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+

прикладних напрямах досліджень, розробляти та управляти проєктами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.											

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, написання письмових тематичних контрольних робіт та заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1.1-1.6 (знання)** – до 8% за кожен;

результати навчання – **2.1-2.3 (вміння)** – до 12% за кожен;

результати навчання – **3 (комунікація)** – до 8%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 8%

7.1 Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконання тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять.

Тематичні контрольні роботи проводяться у письмовій формі з включенням як тестових, так і аналітичних творчих завдань. Студенти, які отримали за тематичну контрольну роботу меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗЧ1		***ЗЧ2***	
	Min. – 18 балів	*Max.– 30 балів*	*Min. – 18 балів*	*Max.– 30 балів*
Опитування	*«1» х 5= 5*	*«2» х 5 = 10*	*«1» х 5= 5*	*«2» х 5 = 10*
Робота на семінарських заняттях	*«2» х 5 = 10*	*«3» х 5 = 15*	*«2» х 5 = 10*	*«3» х 5 = 15*
Тематична контрольна робота	*«3» х 1 = 3*	*«5» х 1 =5*	*«3» х 1 = 3*	*«5» х 1 =5*
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.				

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на залік)*.

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»

(друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістова частина 1. Теоретична концептуалізація територіальної ідентичності				
1	**Тема 1.** Гуманістична географія як науковий напрямок: предмет та принципи дослідження, історія розвитку	2	1	8
2	**Тема 2.** Територіальна ідентичність: зміст поняття, історія концептуалізації	2	1	6
3	**Тема 3.** Ієрархічна та просторова структура територіальної ідентичності	2	1	6
4	**Тема 4.** Фактори формування та розвитку територіальної ідентичності	2	1	6
5	**Тема 5.** Методи дослідження територіальної ідентичності	4	2	10
6	**Тема 6.** Перцепційні регіони / вернакулярні райони та конструктивістський підхід в районології	2	1	8
Змістова частина 2. Прикладні аспекти територіальної ідентичності				
7	**Тема 7.** Територіальна ідентичність та адміністративно-територіальний устрій	2	1	8
8	**Тема 8.** Територіальна ідентичність та соціально-економічний розвиток міст та регіонів	2	1	8
9	**Тема 9.** Територіальна ідентичність як фактор стійкості та мінливості просторових територіальних систем	2	1	6
10	**Тема 10.** Територіальна ідентичність, електоральна поведінка населення та геополітика	2	1	8
11	**Тема 11.** Територіальна ідентичність та політика пам'яті в умовах постсоціалістичної транзитності	2	1	8
	Разом	**24**	**12**	**82**

Загальний обсяг ***120*** *год,* в тому числі:
Лекцій – ***24*** *год.*
Семінарські заняття – ***12*** *год.*
Консультації протягом семестру – ***2*** *год.*
Самостійна робота студентів – ***82*** *год.*

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Олійник Я. Б., Гнатюк О. М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону. Монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 223 с.
2. Олійник Я., Гнатюк О. Методичні підходи до дослідження територіальної ідентичності населення. Український географічний журнал. 2013. № 3. С. 34-40.
3. Мусієздов О. О. Міська ідентичність у (пост)сучасному суспільстві: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 378 с.
4. Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст. Київ: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 405 с.

Додаткова:

1. Гнатюк О. Ієрархічна структурованість просторової ідентичності населення України. Економічна та соціальна географія, 2012. Вип. 65. С. 242–250.
2. Гнатюк О. М. Урбаноніми міст України як маркер територіальної ідентичності населення. Часопис соціально-економічної географії. 2013. Вип. 15(2). С. 144–147.
3. Гнатюк О. М. (2013). Чинники, що визначають територіальну ідентичність населення регіону. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. 2013. Вип. 18(30). С. 262–274.
4. Гнатюк О. М. Назви підприємств та організацій України як маркер територіальної ідентичності населення. Київський географічний щорічник. 2014. Вип. 9. С. 67–77.
5. Гоманюк М. «Затаврований» Південь: від Геродота до декомунізації. Критика. 2016. Вип. 219-220(1-2). С. 2-7.
6. Маркелюк А., Гоманюк М., Саркісов А. Картографічна інтерпретація даних соціологічного дослідження при вивченні соціальної перцепції простору. Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. 2019. Вип. 11. С. 97-104.
7. Мезенцева Н., Мезенцев К. Перцепційні портрети регіонів України. Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Херсон, 2015. С. 208-213.
8. Міхеєва О. Регіональна ідентичність і політичний вимір (на прикладі Донецька). Схід – Захід: історико-культурологічний збірник. 2008. Вип. 9–10. С. 108–114.
9. Bialasiewicz L. Upper Silesia: rebirth of a regional identity in Poland. Regional and Federal Studies. 2012. Vol. 12, 111–132.
10. Chromý P., Kučerová S., Kučera Z. Regional identity, contemporary and historical regions and the issue of relict borders – the case of Czechia. Regions and Regionalism. 2009. Vol. 9(2), 9-19.
11. Dobysh M., Yatsenko B. Borders, constituency politics, and “our man” voting in electoral geography of Ukraine. Belgeo. 2020. Issue 2. https://doi.org/10.4000/belgeo.38851
12. Gnatiuk O. The renaming of streets in post-revolutionary Ukraine: regional strategies to construct a new national identity. Acta Universitatis Carolinae Geographica. 2018. Vol 53(2), pp. 119-136. Doi: https://doi.org/10.14712/23361980.2018.13
13. Gnatiuk O., Melnychuk A. Identities with historical regions – are they adapting to modern administrative division? The case of Ukraine. European Spatial Research and Policy. 2019. Vol. 26(1), 175-194. https://doi.org/10.18778/1231-1952.26.1.09
14. Gnatiuk O., Melnychuk A. Historical heraldic symbols as a marker of reproducing and transforming regional identity: The case of Ukraine. Geographia Polonica. 2021. Vol. 94(4), 589-607. Doi: https://doi.org/10.7163/GPol.0222
15. Gnatiuk O., Mezentsev K., Pidgrushnyi G. Rethinking of identity under war: Pryazovia renaissance and regional centre ambitions in Mariupol before 2022. Hungarian Geographical Bulletin. 2022. Vol. 71(3), 271-286. DOI: 10.15201/hungeobull.71.3.4.
16. Graham B. The past in place: Historical geographies of identity. In B. Graham and C. Nash (Eds.), Modern historical geographies (pp. 70-99). Harlow: Pearson Education Limited, 2000.

17. Homanyuk M. “Battle for Tavria”: A historical region in politics and in the market of goods and services. Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya. 2019. Vol. 82, 20-26. https://doi.org/10.17721/2413-7154/2019.82.20-26
18. Jańczak J. Phantom borders and electoral behavior in Poland historical legacies, political culture and their influence on contemporary politics. Erdkunde. 2015. Vol. 69(2), 125-137. https://doi.org/10.3112/erdkunde.2015.02.03
19. Kasala K., Šifta M. The region as a concept: traditional and constructivist view. AUC Geographica. 2017. Vol. 52(2), 111-121. https://doi.org/10.14712/23361980.2017.17
20. Kašková M., Chromý P. Regional product labelling as part of the region formation process. The case of Czechia. AUC Geographica. 2014. Vol. 49(2), 87-98. https://doi.org/10.14712/23361980.2014.18
21. Lowenthal D. Geography, experience, and imagination: towards a Geographical epistemology. Annals of the Association of American Geographers. 1961, Vol. 51, 241–260.
22. Lynch K. The Image of the City. Cambridge: MIT Press, 1960.
23. Marek P. Region as a social construct and the critical discussion of the Paasi’s conceptualization of regional identity. Geografie. 2020. Vol. 125(1), 47-68. https://doi.org/10.37040/geografie2020125010047
24. Marek P. Transformation of the identity of a region: Theory and the empirical case of the perceptual regions of Bohemia and Moravia, Czech Republic. Moravian Geographical Reports. 2020. Vol. 28(3), 154-169. https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0012
25. Melnychuk A., Gnatiuk O. Regional identity and the renewal of spatial administrative structures: The case of Podolia, Ukraine. Moravian Geographical Reports. 2018. Vol. 26(1), 42-54. https://doi.org/10.2478/mgr-2018-0004
26. Melnychuk A., Gnatiuk O. Public perception of urban identity in post-Soviet city: the case of Vinnytsia, Ukraine. Hungarian Geographical Bulletin. 2019. Vol 68(1), pp. 37-50. Doi: https://doi.org/10.15201/hungeobull.68.1.3
27. Melnychuk A., Gnatiuk O., Rastvorova M. Use of territorial identity markers in geographical researches. Scientific Annals of “Alexandru Ioan Cuza” University of Iasi – Geography Series. 2014. Vol. 60(1), 157-184.
28. Nowak K. The impact of the voivodeship boundaries on regional identity and perception of the Małopolska and Śląsk regions. Studia Regionalne i Lokalne. 2018. Vol. 1(71), 62-81. https://doi.org/10.7366/1509499517104
29. Paasi A. The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Fennia. 1986. Vol. 164(1), 105-146.
30. Paasi A. Bounded spaces in the mobile world: deconstructing “regional identity”. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. 2002. Vol. 93(2), 137-148. https://doi.org/10.1111/1467-9663.00190
31. Paasi A. The resurgence of the “region” and “regional identity”: theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. Review of International Studies, 2009. Vol. 35(11), 121-146. https://doi.org/10.1017/S0260210509008456
32. Paasi A. The region, identity, and power. Procedia – Social and Behavioral Sciences. 2011. Vol. 14, 9-16. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.011
33. Paasi A., Metzger J. Foregrounding the region. Regional Studies. 2017. Vol. 51(1), 19-30. https://doi.org/10.1080/00343404.2016.1239818
34. Paasi A., Zimmerbauer K. Theory and practice of the region: a contextual analysis of the transformation of Finnish regions. Treballs de la SCG. 2011. Vol. 71-72, 163-178.
35. Pred A. Place as historically contingent process: Structuration and the time- geography of becoming places. Annals of the Association of American Geographers. 1984. Vol. 74(2), 279-297. https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1984.tb01453.x
36. Raagmaa G. Regional identity in regional development and planning. European Planning Studies. 2002. Vol. 10(1), 55-76. https://doi.org/10.1080/09654310120099263

37. Reed J.S., Kohls J., Hanchette C. The dissolution of Dixie and the changing shape of the South. Social Forces. 1990. Vol. 69(1), 221-233. https://doi.org/10.1093/sf/69.1.221
38. Semian M. Searching for the territorial shape of a region in regional consciousness: The Český ráj (Bohemian Paradise), Czech Republic. Moravian Geographical Reports. 2012. Vol. 20(2), 25-35.
39. Semian M. Region in its complexity: A discussion on constructivist approaches. AUC Geographica. 2016. Vol. 51(2), 179-188. https://doi.org/10.14712/23361980.2016.15
40. Semian M., Chromý P., Kučera Z. (2016). Name as a regional brand: The case of local action groups in Czechia. Journal of Language and Politics, 15, 768-789. https://doi.org/10.1075/jlp.15.6.06sem
41. Šerý M. The identification of residents with their region and the continuity of socio-historical development. Moravian Geographical Reports. 2014. Vol. 22, 53-64. https://doi.org/10.2478/mgr-2014-0018
42. Šerý M., Šimáček P. Perception of the historical border between Moravia and Silesia by residents of the Jeseník area as a partial aspect of their regional identity (Czech Republic). Moravian Geographical Reports. 2012. Vol. 20(2), 36-46.
43. Simon C., Huigen P., Groote P. Analysing regional identities in the Netherlands. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. 2010. Vol. 101(4), 409-421. https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2009.00564.x
44. Siwek T., Kaňok J. Mapping Silesian identity in Czechia. Geografie. 2000. Vol. 105(2), 190-200.
45. Šifta M. Graphic symbols and local identity: the case of use and perception of municipal emblems in the Liberec Region (Czechia). Geografisk Tidsskrift – Danish Journal of Geography. 2016. Vol. 116(2), 147-158. https://doi.org/10.1080/00167223.2016.1188021
46. Šifta M., Chromý P. The importance of symbols in the region formation process. Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography. 2017. Vol. 71(2), 98-113.https://doi.org/10.1080/00291951.2017.1317285
47. Vaishar A., Zapletalová J. Regional identities of Czech historical lands, Hungarian Geographical Bulletin. 2016. Vol. 65, 15-25. https://doi.org/10.15201/hungeobull.65.1.2
48. Vukosav B. Geographic name Zagora and its reference to areas in the Dalmatian hinterland in the selected newspaper medium. Geoadria. 2011. Vol. 16(2), 261-281. https://doi.org/10.15291/geoadria.289
49. Vukosav B., Fuerst-Bjeliš B. Labels of interest groups as indicators of a vernacular region: A case study in Croatia. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. 2016. Vol. 107(4), 454-467. https://doi.org/10.1111/tesg.12168
50. Wright J. K. Terrae incognitae: The place of imagination in geography. Annals of the Association of American Geographers. 1947. Vol. 37, 1–15.
51. Zelinsky W. North America's vernacular regions. Annals of the Association of American Geographers. 1980. Vol. 70(1), 1-16. https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1980.tb01293.x
52. Zimmerbauer K. From image to identity: Building regions by place promotion. European Planning Studies. 2011. Vol. 19(2), 243-260. https://doi.org/10.1080/09654313.2011.532667
53. Zimmerbauer K., Paasi A. When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. Journal of Rural Studies. 2013. Vol. 30, 31-40. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2012.11.004
54. Zimmerbauer K., Riukulehto S., Suutari T. Killing the regional Leviathan? Deinstitutionalization and stickiness of regions. International Journal of Urban and Regional Research. 2017. Vol. 41(4), 676-693. https://doi.org/10.1111/1468-2427.12547
55. Zimmerbauer K., Suutari T., Saartenoja A. Resistance to the deinstitutionalization of a region. Borders, identity and activism in municipality merger. Geoforum. 2012. Vol. 43(6), 1065-1075. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2012.06.009